Samling af Afgørelser

DOMSTOLENS DOM (Femte Afdeling)

20. maj 2021*

»Præjudiciel forelæggelse – lovpligtig ansvarsforsikring for motorkøretøjer – direktiv 2009/103/EF – artikel 3 – forpligtelse til at dække tingsskade – rækkevidde – en medlemsstats lovgivning, der begrænser forpligtelsen til at dække de udgifterne til bugsering af et køretøj, der har været involveret i et færdselsuheld, til de udgifter, der er afholdt på denne medlemsstats område, og til de udgifter til parkering, der er nødvendige i forbindelse med en strafferetlig efterforskning eller på andet grundlag«

I sag C-707/19,

angående en anmodning om præjudiciel afgørelse i henhold til artikel 267 TEUF, indgivet af Sąd Rejonowy dla Łodzi-Śródmieścia w Łodzi (retten i første instans i Łódź – indre by, Polen) ved afgørelse af 2. september 2019, indgået til Domstolen den 23. september 2019, i sagen

K.S.

mod

A.B.,

har

DOMSTOLEN (Femte Afdeling),

sammensat af afdelingsformanden, E. Regan, og dommerne M. Ilešič, E. Juhász, C. Lycourgos og I. Jarukaitis (refererende dommer),

generaladvokat: A. Rantos,

justitssekretær: A. Calot Escobar,

på grundlag af den skriftlige forhandling,

efter at der er afgivet indlæg af:

– A.B. ved radca prawny M. Samocik,

– den polske regering ved B. Majczyna, som befuldmægtiget,

– den lettiske regering først ved V. Soņeca og K. Pommere, derefter ved K. Pommere som befuldmægtigede,

– den østrigske regering ved J. Schmoll og M. Winkler-Unger, som befuldmægtigede,

* Processprog: polsk.

– Europa-Kommissionen ved H. Tserepa-Lacombe og B. Sasinowska, som befuldmægtigede,

og idet Domstolen efter at have hørt generaladvokaten har besluttet, at sagen skal pådømmes uden forslag til afgørelse,

afsagt følgende

Dom

1 Anmodningen om præjudiciel afgørelse vedrører fortolkningen af artikel 3 i Europa-Parlamentets og Rådets direktiv 2009/103/EF af 16. september 2009 om ansvarsforsikring for motorkøretøjer og kontrollen med forsikringspligtens overholdelse (EUT 2009, L 263, s. 11).

2 Anmodningen er blevet indgivet i forbindelse med en tvist mellem K.S. og A.B. vedrørende en påstand om godtgørelse af udgifterne til parkering i Letland og bugsering til Polen af et køretøj og en sættevogn, der blev beskadiget ved et færdselsuheld i Letland.

Retsforskrifter

EU-retten

3 2. og 20. betragtning til direktiv 2009/103 er affattet således:

»(2) Ansvarsforsikring for motorkøretøjer (motorkøretøjsforsikring) er af særlig betydning for Europas borgere, uanset om de er forsikringstagere eller ofre for en ulykke. Den har ligeledes væsentlig betydning for forsikringsselskaberne, da den udgør en stor andel af skadesforsikringsmarkedet i [Den Europæiske Union]. Motorkøretøjsforsikring har også indflydelse på fri bevægelighed for personer og køretøjer. Det bør derfor være en væsentlig prioritet for [Unionens] indsats på området for finansielle tjenesteydelser at styrke og konsolidere det indre marked for motorkøretøjsforsikring.

[…]

(20) Der skal sikres personer, der lider skade ved uheld forvoldt af motorkøretøjer, ensartet behandling, uanset hvor i [Unionen] uheldet finder sted.«

4 Dette direktivs artikel 1 med overskriften »Definitioner« har følgende ordlyd:

»I dette direktiv forstås ved:

1) »køretøj«: ethvert motordrevet køretøj, der er bestemt til trafik til lands, og som ikke kører på skinner, såvel som påhængskøretøjer, selv om de ikke er tilkoblede

2) »skadelidte«: enhver person, der har ret til erstatning for skade forvoldt af et køretøj

[…]«

5 Samme direktivs artikel 3 med overskriften »Lovpligtig forsikring af motorkøretøjer« fastsætter følgende:

»Hver medlemsstat træffer med forbehold af artikel 5 passende foranstaltninger til at sikre, at erstatningsansvaret for køretøjer, der er hjemmehørende i det pågældende land, er dækket af en forsikring.

Der træffes inden for rammerne af de i stk. 1 omhandlede foranstaltninger bestemmelse om, hvilke skader der dækkes samt om forsikringens nærmere vilkår.

Hver medlemsstat træffer passende foranstaltninger til at sikre, at forsikringskontrakten i øvrigt dækker følgende skader:

a) skader, der forårsages i andre medlemsstater, i overensstemmelse med disse staters lovgivning

[…]

Den forsikring, der er omhandlet i stk. 1, skal dække tingsskade såvel som personskade.«

Lettisk ret

6 Artikel 28 i Sauszemes transportlīdzekļu īpašnieku civiltiesiskās atbildības obligātās apdrošināšanas likums (lov om lovpligtig ansvarsforsikring for motorkøretøjer) af 7. april 2004 (*Latvijas Vēstnesis*, 2004, nr. 65) i den affattelse, der finder anvendelse på tvisten i hovedsagen (herefter »den lettiske lov om lovpligtig ansvarsforsikring for motorkøretøjer«), bestemmer:

»Omkostningerne i forbindelse med bortbugsering af køretøjet eller dets dele omfatter omkostningerne til bortbugsering af køretøjet eller dets dele fra ulykkesstedet til ejerens eller den autoriserede brugers bopæl, som har ført køretøjet på ulykkestidspunktet, eller til reparationsstedet i Republikken Letland. Hvis det i forbindelse med en strafferetlig efterforskning eller af andre årsager er nødvendigt at efterlade køretøjet eller dets dele på et parkeringsområde, skal omkostningerne ved bortbugseringen af køretøjet eller dets dele til en parkeringsplads og betaling for parkeringen også medtages i skadeopgørelsen.«

Tvisten i hovedsagen og de præjudicielle spørgsmål

7 Den 30. oktober 2014 skete der et færdselsuheld i byen K. (Letland), hvorunder et køretøj og en hertil koblet sættevogn, der tilhørte K.S., og som var indregistreret i Polen, blev beskadiget. Køretøjet og sættevognen blev som følge af de påførte skader flyttet til en parkeringsplads med henblik på opbevaring og derefter bugsering til Polen.

8 Udgifterne til parkering i Letland beløb sig til 6 020 polske zloty (PLN) (ca. 1 292 EUR) og udgifterne til bugsering til Polen på 32 860 PLN (ca. 7 054 EUR).

9 Efter en anmodning om godtgørelse indgivet af K.S. udbetalte A.B., som er det forsikringsselskab, hvori skadevolderen var ansvarsforsikret, en godtgørelse på 4 492,44 PLN (ca. 964 EUR) for udgifterne til bugsering i Letland. A.B. nægtede derimod at betale nogen godtgørelse for udgifterne til parkering i Letland og bugsering uden for lettisk område.

10 Den 23. januar 2017 anlagde K.S. sag ved den forelæggende ret, Sąd Rejonowy dla Łodzi-Śródmieścia w Łodzi (retten i første instans i Łódź – indre by, Polen), med påstand om, at A.B. tilpligtes til K.S. at betale et samlet beløb på 28 527,56 PLN (ca. 6 124 EUR) for omkostningerne til bugsering uden for lettisk område og et beløb på 6 020 PLN (ca. 1 292 EUR) for udgifterne til parkering i Letland, med tillæg af morarenter.

11 A.B. har heroverfor gjort gældende, at selskabet i henhold til gældende lettisk ret alene var forpligtet til at godtgøre de udgifter til bugsering, der var afholdt på lettisk område, og de udgifter til parkering, som havde forbindelse med en straffesag eller på andet grundlag.

12 Den forelæggende ret har indledningsvis anført, at i henhold til konventionen om lovvalg ved trafikuheld, indgået i Haag den 4. maj 1971, er den lov, der finder anvendelse på den sag, som er indbragt for den, loven i den stat, på hvis område ulykken har fundet sted, dvs. den lettiske lov.

13 Eftersom artikel 28 i den lettiske lov om lovpligtig ansvarsforsikring for motorkøretøjer hverken fastsætter en forpligtelse til at dække udgifterne til bugsering af et beskadiget køretøj, når bugseringen finder sted uden for lettisk område, eller udgifterne til parkering af det standsede køretøj, medmindre disse er begrundet i en strafferetlig undersøgelse eller på andet grundlag, er den forelæggende ret i tvivl om rækkevidden af artikel 3 i direktiv 2009/103, der pålægger medlemsstaterne en generel forpligtelse til at sikre, at det erstatningsansvar, der følger af færdsel med motorkøretøjer, er omfattet af en ansvarsforsikring.

14 Den forelæggende ret har anført, at artikel 3 ikke præciserer omfanget af den lovpligtige forsikrings dækning, som hver enkelt medlemsstat skal fastsætte for så vidt angår erstatningsansvaret for motorkøretøjer, idet denne bestemmelses stk. 2 alene præciserer, at de skader, der dækkes, samt de nærmere bestemmelser for denne forsikring fastsættes inden for rammerne af »de i stk. 1 omhandlede foranstaltninger«, som fastsætter en forpligtelse for hver medlemsstat til at træffe »passende foranstaltninger«.

15 Den forelæggende ret er derfor i tvivl om, hvorvidt udtrykket »passende foranstaltninger« skal fortolkes således, at hver medlemsstat skal foreskrive, at den lovpligtige forsikring dækker samtlige skader.

16 I denne henseende har denne ret fremhævet, at rækkevidden af dette udtryk forekommer den mindre restriktiv i den polske sprogversion end i den engelske og den franske sprogversion. Under alle omstændigheder udtaler polsk retspraksis og litteratur sig på området for ansvarsforsikring for motorkøretøjer til fordel for princippet om fuld erstatning for skaden.

17 Den forelæggende ret har anført, at i henhold til artikel 3, stk. 4, i direktiv 2009/103 dækker en lovpligtig ansvarsforsikring såvel tingsskade som personskade. Der er imidlertid ikke nogen tvivl om, at udgifter til bugsering og opbevaring som de i hovedsagen omhandlede udgør tingsskader som følge af ulykken. Betingelsen om årsagsforbindelse er således efter denne rets opfattelse utvivlsomt opfyldt, og udfaldet af den tvist, der er indbragt for den, afhænger kun af fortolkningen af den lettiske lov om lovpligtig ansvarsforsikring for motorkøretøjer.

18 Dette fører til den konklusion, at en ordlydsfortolkning af artikel 28 i den lettiske lov ikke kan forenes med formålet i artikel 3 i direktiv 2009/103, da den kan føre til en situation, hvor ansvarsforsikringen ikke dækker tingsskade opstået i forbindelse med et færdselsuheld.

19 En person, der er bosiddende i en anden medlemsstat end Letland, og som har været udsat for et trafikuheld i sidstnævnte medlemsstat, kan nemlig fratages sin ret til erstatning for den tingsskade, der udgøres af udgifter til bugsering af det beskadigede køretøj til den pågældendes oprindelsesland, og af udgifter forbundet med nødvendigheden af parkering af dette køretøj på lettisk område, indtil bugsering med henblik på reparation foretages.

20 På denne baggrund har Sąd Rejonowy dla Łodzi-Śródmieścia w Łodzi (retten i første instans i Łódź – indre by) besluttet at udsætte sagen og at forelægge Domstolen følgende præjudicielle spørgsmål:

»1) Skal artikel 3 i direktiv [2009/103] fortolkes således, at »passende foranstaltninger« indebærer, at hver medlemsstat skal træffe foranstaltninger for at sikre, at erstatningsansvaret for forsikringsselskaber på området for erstatningsansvar dækker alle skader forvoldt af motorkøretøjer, herunder andre følger af skader såsom behovet for at bugsere den skadede bil til hjemlandet og omkostninger ved nødvendig parkering af køretøjet?

2) Såfremt dette spørgsmål besvares bekræftende: [K]an dette ansvar på nogen måde begrænses i medlemsstaternes lovgivning?«

Om de præjudicielle spørgsmål

21 Med sine to spørgsmål, som behandles samlet, ønsker den forelæggende ret nærmere bestemt oplyst, om artikel 3 i direktiv 2009/103 skal fortolkes således, at den er til hinder for en national bestemmelse, hvorefter en lovpligtig ansvarsforsikring for motorkøretøjer kun dækker skader, der består af udgifter til bugsering af det beskadigede køretøj og de nødvendige udgifter til parkering, i det omfang denne bugsering sker inden for denne medlemsstat, og denne parkering er nødvendig i forbindelse med en strafferetlig efterforskning eller på andet grundlag, og, såfremt dette spørgsmål besvares bekræftende, om den pågældende bestemmelse skal fortolkes således, at en medlemsstat på nogen måde kan begrænse dette ansvar.

22 Det skal i den forbindelse bemærkes, at artikel 3, stk. 1, i direktiv 2009/103 bestemmer, at hver medlemsstat træffer passende foranstaltninger til at sikre, at erstatningsansvaret for køretøjer, der er hjemmehørende i det pågældende land, er dækket af en forsikring. Desuden præciseres det i samme artikel 3, stk. 2, at skader, der dækkes, samt forsikringsvilkårene fastsættes inden for rammerne af de foranstaltninger, der er omhandlet i stk. 1, og det fremgår af det sidste stykke, at den forsikring, der er omhandlet i stk. 1, obligatorisk skal dække tingsskade og personskader.

23 Forpligtelsen til ansvarsforsikringsdækning af skader påført tredjemænd med motorkøretøjer må holdes adskilt fra omfanget af erstatningspligten for disse skader i medfør af den forsikredes erstatningsansvar. Den førstnævnte forpligtelse er nemlig sikret og nærmere fastlagt i EU-bestemmelserne, hvorimod den anden forpligtelse i det væsentlige er reguleret af national ret (dom af 23.10.2012, Marques Almeida, C-300/10, EU:C:2012:656, præmis 28 og den deri nævnte retspraksis).

24 EU-lovgivningen tilsigter således ikke at harmonisere erstatningsansvarsordningerne i medlemsstaterne, idet medlemsstaterne principielt frit kan fastsætte, hvilken erstatningsansvarsordning der skal gælde for skader, der forvoldes ved færdsel med køretøjer (jf. i denne retning dom af 23.10.2012, Marques Almeida, C-300/10, EU:C:2012:656, præmis 29 og den deri nævnte retspraksis).

25 Derfor kan medlemsstaterne på EU-rettens nuværende udviklingstrin principielt frit – inden for rammerne af deres erstatningsansvarsordninger – navnlig for så vidt angår skader, der forvoldes af motorkøretøjer, og som der skal betales erstatning for, fastsætte omfanget af erstatningen for disse skader og de personer, som har krav på nævnte erstatning (jf. i denne retning dom af 24.10.2013, Drozdovs, C-277/12, EU:C:2013:685, præmis 32).

26 Imidlertid skal medlemsstaterne udøve deres kompetence på dette område under overholdelse af EU-retten, og de nationale bestemmelser om erstatning af skader som følge af trafikulykker kan ikke fratage EU-lovgivningen dens effektive virkning (jf. i denne retning dom af 23.10.2012, Marques Almeida, C-300/10, EU:C:2012:656, præmis 31 og den deri nævnte retspraksis).

27 Det skal desuden bemærkes, at direktiv 2009/103 har til formål at sikre beskyttelsen af ofrene for ulykker forvoldt af motorkøretøjer, hvilket formål konstant er blevet forfulgt og styrket af EU-lovgiver (jf. i denne retning dom af 4.9.2018, Juliana, C-80/17, EU:C:2018:661, præmis 47), og at det ligeledes fremgår af 2. og 20. betragtning til dette direktiv, at ansvarsforsikring for motorkøretøjer har »indvirkning på den frie bevægelighed for personer og køretøjer«. Domstolen har i denne henseende præciseret, at de EU-retlige bestemmelser på området for ansvarsforsikring for motorkøretøjer, som direktiv 2009/103 udgør en del af, således dels har til formål at sikre den frie bevægelighed både for køretøjer, der er hjemmehørende på Unionens område, og for personer, som kører i dem, dels at sikre personer, der lider skade ved uheld forvoldt af disse køretøjer, en ensartet behandling, uanset hvor i Unionen uheldet finder sted (jf. i denne retning dom af 23.10.2012, Marques Almeida, C-300/10, EU:C:2012:656, præmis 26 og den deri nævnte retspraksis, og af 20.6.2019, Línea Directa Aseguradora, C-100/18, EU:C:2019:517, præmis 33 og den deri nævnte retspraksis).

28 I det foreliggende tilfælde fremgår det af den forelæggende rets oplysninger, at selv om artikel 28 i den lettiske lov om lovpligtig ansvarsforsikring for motorkøretøjer fastsætter en forpligtelse for forsikringsgiveren for erstatningsansvaret til at dække udgifterne til bugsering af det beskadigede køretøj eller dets dele fra ulykkesstedet til det sted, hvor ejeren eller den autoriserede bruger, som førte køretøjet på tidspunktet for ulykken, havde sin bopæl, eller til det sted, hvor køretøjet bliver repareret, gælder denne forpligtelse imidlertid kun, når bugseringen finder sted på det lettiske område. Selv om samme artikel forpligter ansvarsforsikringsselskabet til at dække omkostningerne ved parkering af det beskadigede køretøj, er det desuden kun på betingelse af, at de er blevet gjort nødvendige »i forbindelse med en efterforskning i en straffesag eller på andet grundlag«.

29 For det første skal det, hvad angår omkostninger til bugsering, i denne henseende konstateres, at en medlemsstats lovgivning som den i hovedsagen omhandlede kan føre til en situation, hvor en person – der ejer et motorkøretøj, der normalt er hjemmehørende i en anden medlemsstat, og som er blevet beskadiget som følge af en ulykke, der har fundet sted på den førstnævnte medlemsstats område, og hvor erstatningsansvaret for færdsel med et motorkøretøj, der befinder sig i denne førstnævnte medlemsstat, er blevet udløst – kun modtager en del af den erstatning fra ansvarsforsikringsgiveren for den materielle skade, der er fastsat for skader forårsaget af køretøjer, der normalt er hjemmehørende på den første medlemsstats område.

30 I det omfang en sådan lovgivning alene fastsætter dækning af udgifter til bugsering, der er afholdt på den pågældende medlemsstats område, resulterer dette nemlig i, at en person, der befinder sig i en situation som K.S., delvis ikke får udgifterne til bugsering dækket i det tilfælde, hvor køretøjet bugseres til og repareres i den medlemsstat, hvor den pågældende er bosiddende. For en tilsvarende ulykke, hvor den skadelidte er bosat i den medlemsstat, hvor ulykken finder sted, er den pågældende skadelidte derimod omfattet af en fuldstændig dækning af udgifterne til bugsering af køretøjet til dennes bopæl eller til reparation af det køretøj, der befinder sig i denne medlemsstat.

31 Det følger af fast retspraksis, at ved en national bestemmelse, der fastsætter et kriterium om sondring på grundlag af bopæl, er der risiko for, at dette navnlig rammer borgere fra andre medlemsstater, for så vidt som ikke-bosiddende personer som oftest er statsborgere i andre stater (jf. analogt dom af 6.2.2014, Navileme og Nautizende, C-509/12, EU:C:2014:54, præmis 14 og den deri nævnte retspraksis).

32 Det må således fastslås, at en lovgivning som den i hovedsagen omhandlede forskelsbehandler de personer, der har lidt skade, på grundlag af deres bopælsmedlemsstat.

33 Selv om det er korrekt, at artikel 3, stk. 1, i direktiv 2009/103, for så vidt som denne bestemmelse henviser til »passende foranstaltninger«, ikke tilsigter, at hver medlemsstat skal sikre, at forsikringsselskaberne på området for lovpligtig ansvarsforsikring dækker alle skader, forholder det sig ikke desto mindre således, at en begrænsning af den lovpligtige forsikringsdækning af skader forvoldt af motorkøretøjer ikke kan begrundes alene med henvisning til den medlemsstat, hvor skadelidte er bosat.

Den omstændighed, at skadelidtes bopæl befinder sig i en anden medlemsstat end den, hvor ulykken fandt sted, kan nemlig ikke i sig selv begrunde en forskellig behandling med hensyn til forsikringsselskabets dækning af skaden, henset til de beskyttelsesformål, der forfølges med dette direktiv som nævnt i denne doms præmis 27.

34 Denne konstatering berører imidlertid ikke hver medlemsstats ret til uden at anvende kriterier vedrørende dens område at begrænse godtgørelsen af udgifter til bugsering, navnlig i tilfælde, hvor de tekniske reparationsmidler er tilgængelige på et sted, der ligger væsentligt tættere på end det sted, hvortil bugsering ønskes foretaget, og hvor udgifterne til bugsering til en anden medlemsstat af denne grund forekommer uforholdsmæssige.

35 For det andet, for så vidt angår udgifterne til parkering, fremgår det ikke af de sagsakter, som Domstolen råder over, at den i hovedsagen omhandlede nationale lovgivning, for så vidt som den fastsætter dækning af udgifter i forbindelse med en nødvendig parkering »i forbindelse med en efterforskning i en straffesag eller på andet grundlag«, foretager en sondring mellem personer, der har bopæl i Letland, og personer, der har bopæl i en anden medlemsstat. Det tilkommer imidlertid den forelæggende ret at efterprøve, om de i hovedsagen omhandlede omstændigheder henhører under en situation, hvor parkering af køretøjet skal anses for at være »nødvendig« af »på andet grundlag«, og om der faktisk ikke foreligger nogen forskelsbehandling i denne henseende afhængigt af ejerens eller indehaveren af det beskadigede køretøjs bopæl.

36 Henset til samtlige ovenstående betragtninger skal de forelagte spørgsmål besvares med, at artikel 3 i direktiv 2009/103 skal fortolkes således, at

– den er til hinder for en medlemsstats bestemmelse, hvorefter den lovpligtige ansvarsforsikring for motorkøretøjer kun dækker skader i form af udgifter til bugsering af det beskadigede køretøj, såfremt bugseringen finder sted på denne medlemsstats område; denne konstatering berører ikke medlemsstatens ret til – uden herved at anvende kriterier, der vedrører dens område – at begrænse godtgørelsen af udgifter til bugsering, og

– den ikke er til hinder for en medlemsstats bestemmelse, hvorefter denne forsikring kun dækker skader, der består af udgifter til parkering af det beskadigede køretøj, hvis parkering var nødvendig i forbindelse med en efterforskning i en straffesag eller på andet grundlag, forudsat at denne begrænsning af dækningen finder anvendelse uden forskel i forhold til ejerens eller indehaveren af det beskadigede køretøjs bopælsmedlemsstat.

Sagsomkostninger

37 Da sagens behandling i forhold til hovedsagens parter udgør et led i den sag, der verserer for den forelæggende ret, tilkommer det denne at træffe afgørelse om sagsomkostningerne. Bortset fra nævnte parters udgifter kan de udgifter, som er afholdt i forbindelse med afgivelse af indlæg for Domstolen, ikke erstattes.

På grundlag af disse præmisser kender Domstolen (Femte Afdeling) for ret:

Artikel 3 i Europa-Parlamentets og Rådets direktiv 2009/103/EF af 16. september 2009 om ansvarsforsikring for motorkøretøjer og kontrollen med forsikringspligtens overholdelse skal fortolkes således, at

– **den er til hinder for en medlemsstats bestemmelse, hvorefter den lovpligtige ansvarsforsikring for motorkøretøjer kun dækker skader i form af udgifter til bugsering af det beskadigede køretøj, såfremt bugseringen finder sted på denne medlemsstats område; denne konstatering berører ikke medlemsstatens ret til – uden at anvende kriterier, der vedrører dens område – at begrænse godtgørelsen af udgifter til bugsering, og**

– **den ikke er til hinder for en bestemmelse i en medlemsstat, hvorefter denne forsikring kun dækker skader, der består af udgifter til parkering af det beskadigede køretøj, hvis parkering var nødvendig i forbindelse med en efterforskning i en straffesag eller på andet grundlag, forudsat at denne begrænsning af dækningen finder anvendelse uden forskel i forhold til ejerens eller indehaveren af det beskadigede køretøjs bopælsmedlemsstat.**

Underskrifter